

FUNDAMENTOS DA CALIDADE DA CARNE

Fundación Centro Tecnolóxico da carne de Galicia

jmlorenzo@ceteca.net
rubenagregan@ceteca.net
noemiechegaray@ceteca.net

1. Descrición e significado de calidade
2. A cor da carne
3. A textura da carne
4. O olor, aroma e sabor da carne

O proxecto InnoMeatEdu (2022-1-ES01-KA220-HED-000087202) foi financiado co apoio da Comisión Europea. Esta publicación reflicte unicamente as opinións do autor/a, e o apoio da Comisión Europea para a elaboración desta publicación non implica a aprobación do seu contido nin se fai responsable do uso que poida facerse da información aquí contida.

1. DESCRIPCIÓN E SIGNIFICADO DE CALIDADE

Calidade da carne

 Capacidade para satisfacer as expectativas da industria e os consumidores

 Tipos de calidade

Hixiénico-sanitaria (Indispensable)

Nutritiva

Tecnolóxica

Organoléptica

Cor
Textura
Olor/ aroma/ sabor

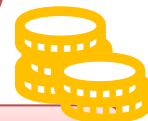
	100 g	120 g
Energético/Energía	240 kcal	288 kcal
Grasas/Lípidos	18 g	22 g
de las cuales/dos quais:		
- Saturadas/Saturados	8,2 g	9,8 g
Hidratos de Carbono	0,5 g	0,6 g
de los cuales/dos quais:		
- Azúcares/Açúcares	0,5 g	0,6 g
Proteínas	19 g	23 g
Sal	1,1 g	

NUTRI-SCORE
A B C D E

Visión de conxunto

 Enfoque integral

Reunión de certas características
Produto mellor que outro similar
Satisfacción do consumidor
Responde ás necesidades da demanda

Xustificación de prezos elevados

2. A COR DA CARNE

A cor da carne

📌 **Parámetro organoléptico fundamental no punto de venda**

Consumidor → Relación

Cor – Inocuidade
Cor – Frescura
Cor – Idade do animal
Cor – Grao de cocción

Decisión de compra

Compoñentes que interveñen

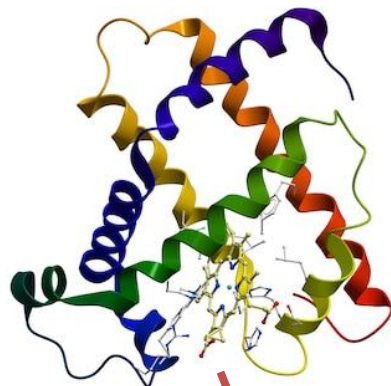

Mioglobina (forma química e cantidade)
Valor de pH
Estruturas histolóxicas
Presenza de pigmentos distintos á mioglobina
Contido en graxa
Outros factores (sangrado, fibrose muscular, pigmentación asociada a patoloxías, iluminación no punto de venda)

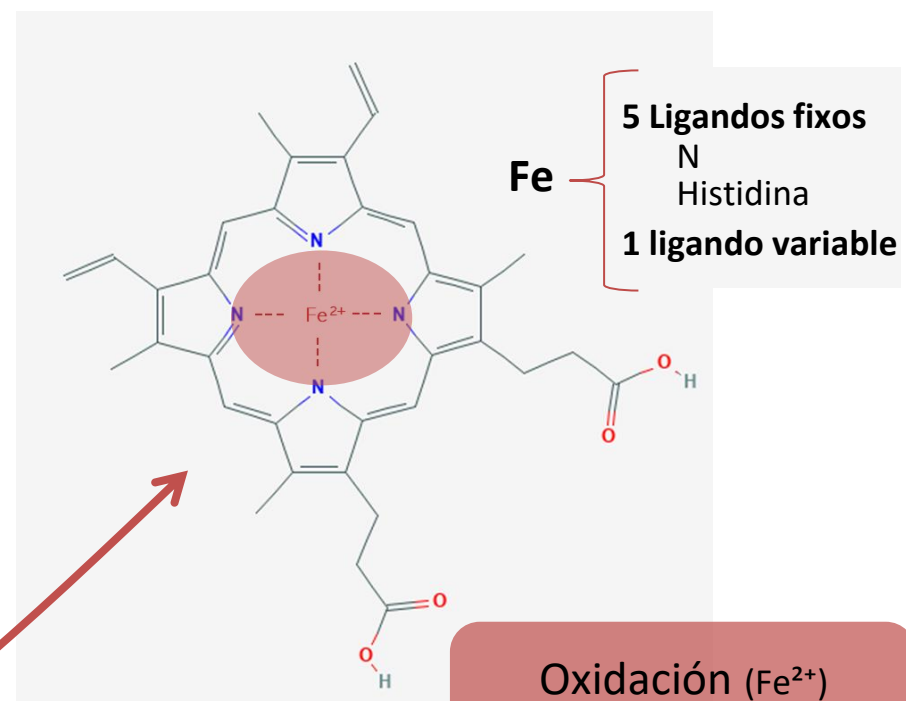
2. A COR DA CARNE

A mioglobina

- Proteína sarcoplasmática
- Contén un grupo **hemo** (Porfirina – Fe)
- Encargada de transportar O₂ nas células

Grupo hemo

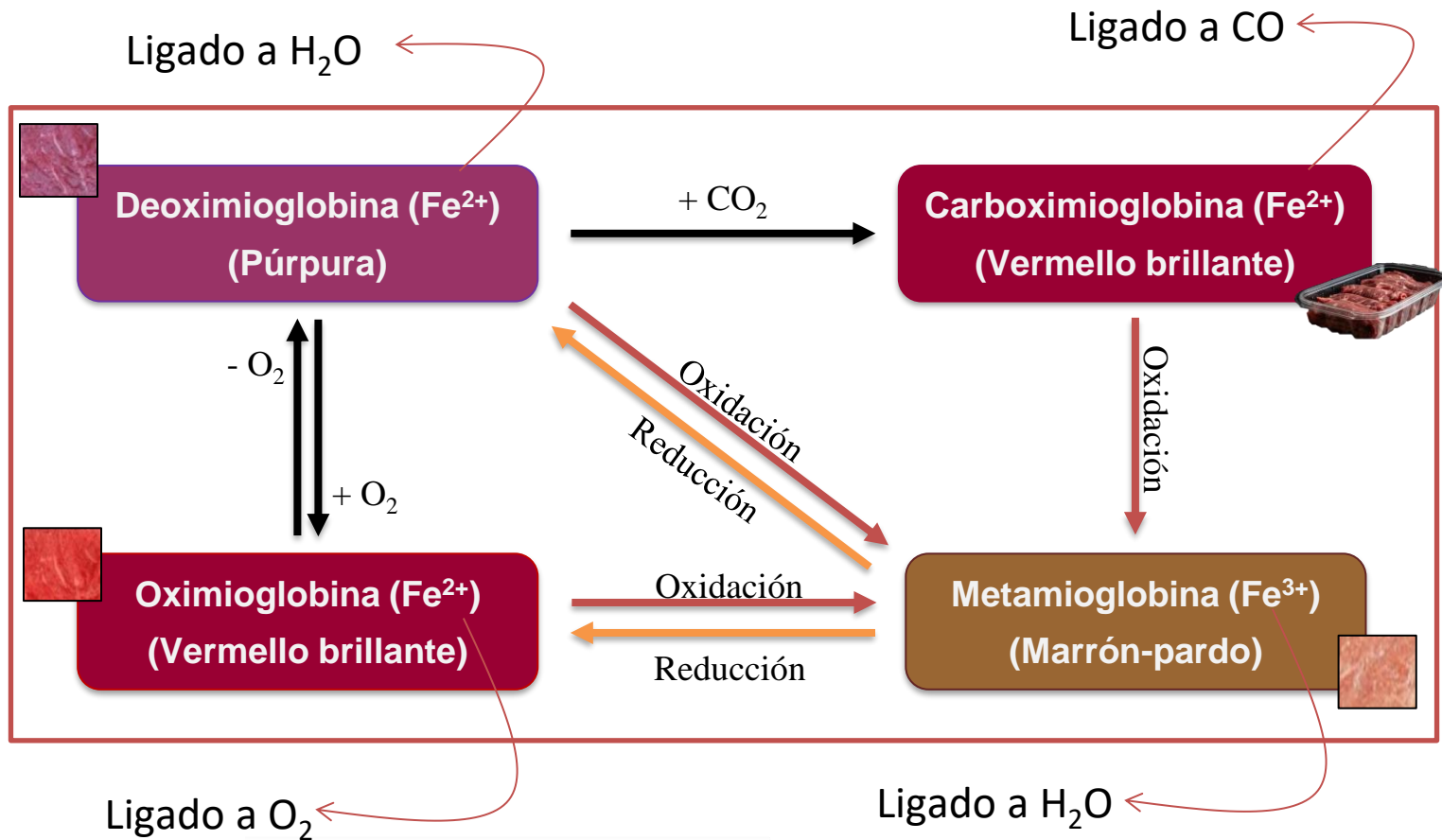

Oxidación (Fe²⁺)

Redución (Fe³⁺)

2. A COR DA CARNE

Formas químicas da mioglobina

2. A COR DA CARNE

Formas químicas da mioglobina

Exposición prolongada ao O₂

Dano oxidativo irreversible

Metamioglobina (Fe³⁺)
(Marrón-pardo)

Exposición ao calor (cociñado-cocido)

Desnaturalización proteica

Metamiocromóxeno (Fe³⁺)
(Marrón)

2. A COR DA CARNE

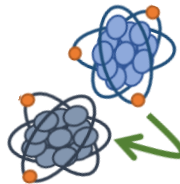
Factores que afectan aos estados da mioglobina

- Tensión de O₂

- Substancias redutoras (complexos NADH/ NADPH)

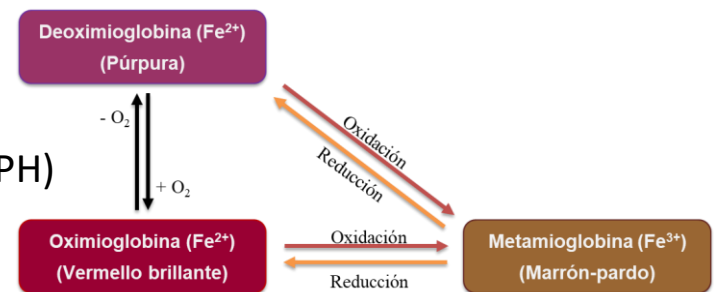
- Compostos antioxidantes

- Axentes desnaturalizantes (Temperatura, pH, sales, luz, etc.)

- Microorganismos (degradación da mioglobina, formación de pigmentos)

Carnes pálidas (PSE)
Carnes escuras (DFD)

NADH: Nicotinamida adenina dinucleótido reducido

NADPH: Nicotinamida adenina dinucleótido fosfato reducido

2. A COR DA CARNE

Diferencias na coloración entre carnes

Contido en mioglobina

↑ [Mb] → ↑ Escura

Especie animal (**Vacún** > cordeiro > porco > polo)

Idade (**maior idade** > menor idade)

Tipo de músculo

Tipo de fibras (**tipo I** > tipo IIa > tipo IIb)

Metabolismo muscular (**oxidativo** > mixto > glicolítico)

Sistema de produción (**Extensivo** > Intensivo)

Tipo fibra	Metabolismo	Cor
I	Oxidativo	Vermella
IIa	Oxidativo + Glicolítico	Rosa
IIb	Glicolítico	Pálida

2. A COR DA CARNE

Diferencias na coloración entre carnes

Contido en mioglobina

pH (carnes PSE e DFD)

Estrutura histolóxica (aberta ou pechada)

Presenza de pigmentos (citocromos, carotenos, etc.)

Contido en graxa (coloración amarela-branca)

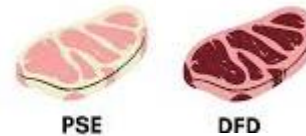
Outros factores

Grao de sangrado

Fibrose muscular

Pigmentación asociada a patoloxías

Iluminación no punto de venda

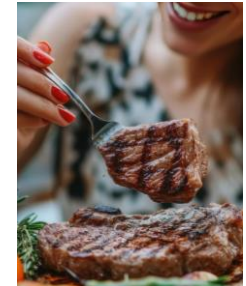
Compoñentes que interveñen

3. A TEXTURA DA CARNE

A textura da carne

Conxunto de propiedades sensoriais e mecánicas percibidas ao mastigar un alimento (determinadas pola estrutura física e a composición)

Parámetro organoléptico fundamental no **momento do consumo**

Características incluídas

Decisión de repetir a compra

Tenreza (resistencia á deformación e facilidade coa que a carne se rompe durante a mastigación)

Xugosidade (sensación de humidade liberada durante a compresión)

Mastigabilidade (esfuerzo necesario para triturar a carne)

Fibrosidade (presenza e percepción de feixes musculares ou fibras)

Elasticidade (capacidade de recuperar a forma tras unha compresión)

Cohesividade (grao de unión entre os compoñentes internos)

Determinan a dureza

3. A TEXTURA DA CARNE

Tenreza: Trazo de **textura máis importante** para os consumidores percibido ao mastigar un alimento (vén determinada pola estrutura física e a composición da carne)

Característica subxectiva

Posibilidade de medidas obxectivas

Compoñentes que inflúen na tenreza

Cantidade de graxa intramuscular (Maior grao de infiltración proporciona maior tenreza)

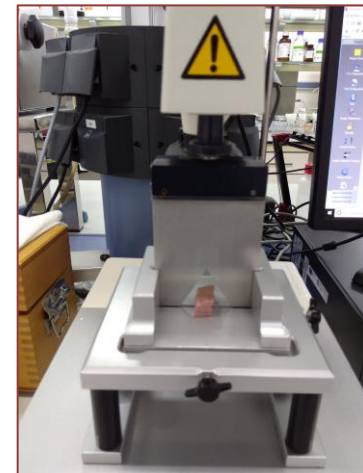

Grao de contracción do sarcómero (Complexo actina-miosina, maior contracción conleva unha maior dureza)

Grao de degradación das proteínas miofibrilares (a proteólise e a resolución do *rigor-mortis* favorecen o abrandamento)

Tecido conectivo (contido e composición do coláxeno)

3. A TEXTURA DA CARNE

Xugosidade: Sensación de liberación de líquido na boca durante a mastigación da carne

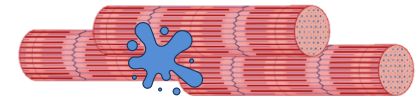
Factores que inflúen na xugosidade

Cantidade de graxa intramuscular
(influencia positiva)

Pode mellorar a retención de auga durante o cociñado
Forma parte dos xugos desprendidos
Estimula o fluxo de saliva en boca
Forma unha película en boca que da sensación de fluidez

Propiedades proteínas miofibrilares
(características químicas e estruturais)

Determinan a capacidade das proteínas para reter a humidade inherente ou agregada durante o despece, corte, almacenamento, e procesamento

3. A TEXTURA DA CARNE

Xugosidade: Sensación de liberación de líquido en boca durante a mastigación da carne

Factores que inflúen na xugosidade

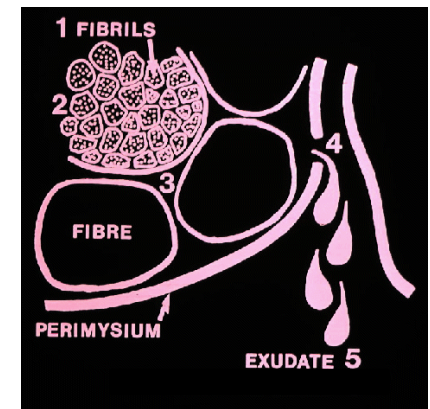
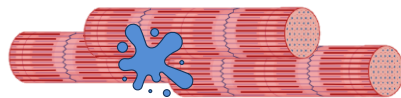
Cantidade de graxa intramuscular

Propiedades proteínas miofibrilares
(características químicas e estruturais)

Nivel de desnaturalización proteica

Carga neta das proteínas (proximidade do pH da carne ao PI das proteínas (5.2)

Acurtamento do sarcómero

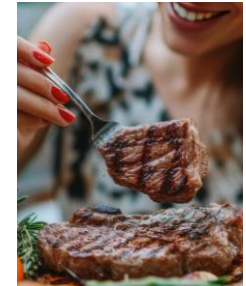
University of Guelph
https://animalbiosciences.uoguelph.ca/~swatland/ch9_0.htm

Capacidade de retención de auga (CRA): Capacidade das proteínas para reter a humidade inherente (ou agregada) durante o despece, corte, almacenamento, e procesamento

3. A TEXTURA DA CARNE

A textura da carne

Conxunto de propiedades sensoriais e mecánicas percibidas ao mastigar un alimento (determinadas pola estrutura física e a composición)

Outros factores que influen na textura

Anteriores
ao sacrificio

- Especie e raza**
- Sexo e castración**
- Idade**
- Localización anatómica**
- Zona muscular**
- Alimentación**

Posteriores
ao sacrificio

- Glicólise *post-mortem***
- Desenvolvemento *rigor mortis***
- Maduración**
- Procesado**
- Preparación culinaria**

3. A TEXTURA DA CARNE

Medidas preventivas da dureza

- Evitar aplicar temperaturas de refrixeración (< 10°C) antes do *rigor mortis*

Do contrario → Risco *cold shortening*/ rigor do frío

- Suspensión das canais (evita o acurtamento excesivo ao estar os músculos en tensión)
- Aplicación de tecnoloxías de abrandamento (estimulación eléctrica das canais, aplicación de altas presións e uso de enzimas esóxenas)
- Maduración natural da carne (actuación de enzimas proteolíticas naturalmente presentes na carne e/ ou liberadas polos microorganismos)

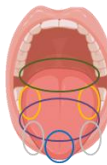
4. O OLOR, AROMA E SABOR DA CARNE

Olor: Substancias percibidas polas **fosas nasais**

Aroma: Substancias percibidas polos **condutos retronasais** (a través da boca)

Sabor: Compostos solubles percibidos polas **papilas gustativas** (salgado, doce, amargo, ácido e umami)

Sensacións trixeminais: Estímulos químicos detectados polo **nervio trixémimo** (picor, frescor, astringencia, efervescencia, sensación metálica)

“ Flavor ”
(Termo inglés)

Percepción sensorial complexa que resulta da **combinación do sabor, do olor, do aroma e das sensacións trixeminais**, xerando así a **experiencia global** do alimento durante o seu consumo.

4. O OLOR, AROMA E SABOR DA CARNE

Olor: Substancias percibidas polas fosas nasais

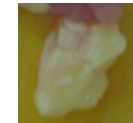
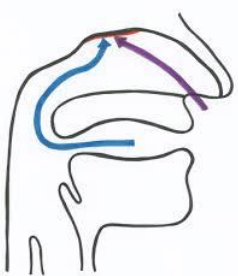
Aroma: Substancias percibidas polos condutos retronasais

Compostos volátiles

Olor/ aroma básico: Carne sen graxa (idéntico para todas as especies)

Olor/ aroma específico: Carne con graxa (permítenos diferenciar as especies)

Olor/ aroma primario: Carne fresca

Olor/ aroma secundario: Carne cociñada

4. O OLOR, AROMA E SABOR DA CARNE

Olor/ aroma primario: Olor/ aroma da carne fresca

Substancias presentes directamente na carne fresca

Compostos terpénicos (transferidos pola dieta)

Substancias responsables do cheiro sexual (androsterona, escatol e indol en porcino)

Ácidos graxos ramificados de cadea media (ácidos 4-metiloctanoico, 4-etiloctanoico e 4-metilnonanoico en bovino menor)

Fosfolípidos ricos en ácidos graxos poliinsaturados (polo e pavo)

**Compostos de deterioro (diacetilo, amoníaco, sulfuro de hidróxeno, compostos de oxiación)

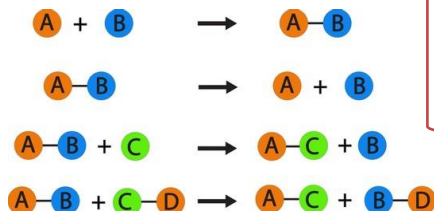
4. O OLOR, AROMA E SABOR DA CARNE

Cociñado: Formación e liberación de compostos volátiles (olor/ aroma secundario)

Formación a partir de precursores do sabor

Reaccións

- Aminoácidos libres
- Azucres redutores (glicosa e ribosa)
- Péptidos e nucleótidos
- Lípidos (graxas e fosfolípidos)
- Ácidos orgánicos
- Compostos con xofre (cisteína e metionina)
- Vitaminas (B₁, B₆)

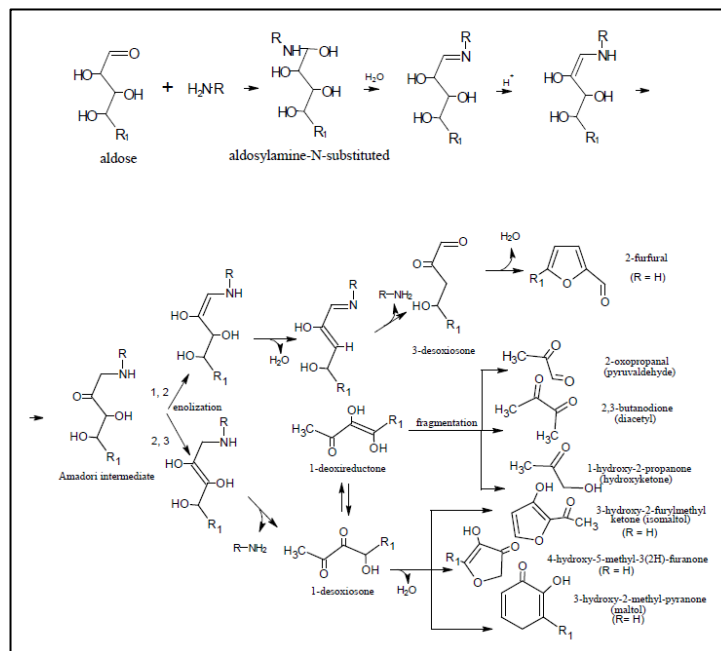
- Pirólise de aminoácidos e péptidos
- Degradación dos azucres
- Reacción de Maillard
- Degradación de Strecker (dentro da reacción de Maillard)
- Degradación da tiamina
- Oxidación lipídica

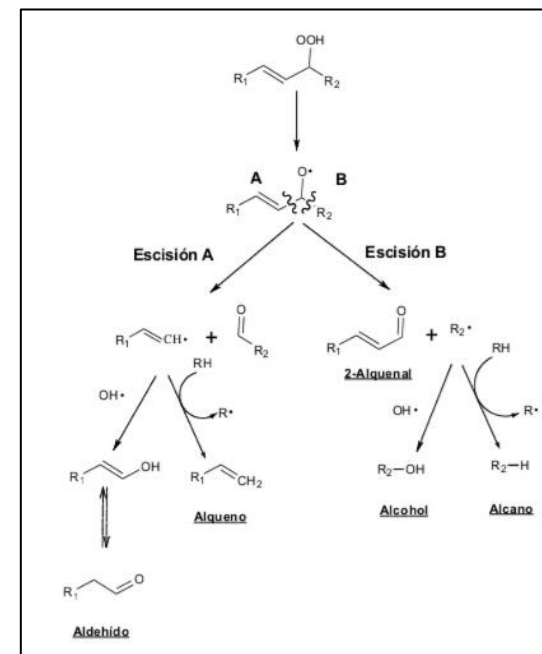
4. O OLOR, AROMA E SABOR DA CARNE

Cociñado: Liberación compostos volátiles

Reacción de Maillard (azúcar reductor + aminoácido > 120 °C)

Oxidación lipídica

4. O OLOR, AROMA E SABOR DA CARNE

Cociñado: Liberación compostos volátiles

Reacción	Temperatura Óptima (°C)	Compostos orixinados	Tipo de cociñado
Pirolisis Aminoácidos	> 170	Aldehídos Hidrocarburos Nitrilos Aminas	Asado Fritura Grellado
Degradación Azúcares	150-180	Furanos Carbonilos Alcois Hidrocarburos Furanonas (Fervido)	Asado Fritura Grellado
Reacción de Maillard	> 120	Pirazinas Oxazoles Tiofenois Tiazois	Asado Fritura Grellado
Degradación Strecker	90	Compostos heterocíclicos Metional, metanotiol, 2-propenal (Fervido)	Asado Fritura Grellado Fervido
Oxidación Lipídica	> 60	Aldehídos Cetonas Alcois Lactonas Alquifuranonas Alcanos e alquenos	Asado Fritura Grellado Fervido

Importancia compostos volátiles

Concentración
Limiar de percepción

Apreciación persoal
Entorno cultural e social

REFERENCIAS

- Listrat, A., Lebret, B., Louveau, I., Astruc, T., Bonnet, M., Lefaucheur, L., ... & Bugeon, J. (2016). How muscle structure and composition influence meat and flesh quality. *The Scientific World Journal*, 2016(1), 3182746.
- Belitz, I. H. D., & Grosch, I. W. (2013). *Food chemistry*. Springer Science & Business Media.
- Van Ba, H., Hwang, I., Jeong, D., & Touseef, A. (2012). Principle of meat aroma flavors and future prospect. *Latest research into quality control*, 2, 145-176.
- Hui, Y. H., Guerrero Legarretta, I., & Rosmini, M. R. (2006). *Ciencia y tecnología de carnes*.
- https://animalbiosciences.uoguelph.ca/~swatland/ch9_0.htm